

Ülikülmast ja tsunamist

Ain Kallis, ilmainimene, 2. aprill 2005

Pärast Kagu-Aasiat (ja kogu maailma) raputanud jõulutsunamit, meid uputanud jaanuaritormi ning väga külma märtsikuud olevat Eesti elanikkonnas tekkinud uus huvi möödunud suvel laineid löönud Roland Emmerichi filmi «Päev pärast homset» vastu.

Ameerika elu

Tõepoolest – ka seal löövad hiidlained laksu vastu New Yorgi maju ning inimesed võdisevad harjumatus külmapuhangus. Lühidalt – XX sajandi rebase nimeline (XX Century Fox) filmikompanii demonstreerib vaatajaile XXI sajandi kliimaõudusi. Rohkem aga USA tehnika ning sealsete inimeste elujõudu ning võitlusvaimu.

Meenutuseks lühidalt filmi sisust. Antarktise šelfiliustikul puurib noor paleoklimatoloog Jack Hall jääd, teeb seda aga nii oskamatult, et Saaremaa suurune kamakas plärtsatab merre! Teadlane haarab jääproovi sülle ning jõuab viimasel hetkel hüpata koos sellega üle 5–6 meetrise jääpraio.

Edasistest uuringutest selgub, et maakera kliima võib hakata kiirelt muutuma: soojenevad õhumassid panevad sulama Gröönimaa jää. Tohutud mageveehulgad omakorda «lülitavad välja» Põhja-Euroopat, seega ka meid soojendava Golfi hoovuse. Ja uus jääaeg võiks mudelarvutuste kohaselt alata.

Järgmine stseen. Dehli ÜRO kliimakonverentsil saab Jack Halli ettekanne vastulöögi ilmuskmatult USA asepresidendilt (näitleja, muide, meenutab näo poolest kangesti Bushi-aegset asepresidenti Dick Cheney!).

Peagi selgub, et klimatoloogil oli õigus – loodust reostavate suurlinnade elanikke tabab ilmataadi kohutav kättemaks: Tokyo omi tapavad tohutud raheterad, Los Angelesst lammutavad hiigeltornadod. See pole veel midagi: põhjapoolkera kohale tekib kolm supertsüklonit, mis kukuvad maad külmutama! Ja teevad seda põhjalikult – õhutemperatuur langeb järsult miinus 102 kraadini (vana ilmarekord oli –89,2 °C).

Aga enne jõuab kapitalistliku tarbimismaailma südame, New Yorgini hiigellaine, mille kõrgus on võrreldav Vabadussambaga (seega üle 50 m kõrge!). Ning külmub seal.

Jack avastab, et ta poeg Sam on sõitnud koolikaaslastega Washingtonist New Yorki, seega sattunud suurde ohtu. Koos kahe kolleegiga alustavad nad päästeretke põhja suunas. Et autodest pole ülikülmaga abi, paterdavad nad lumekingadega maha üle 350 km pikkuse teekonna!

Vahela tulevad veel kaadrid Ameerika tehnika headusest: Sam kõneleb isaga telefonikabiinist, mis on vee all. Samuti töötavad ka mobiilid enneolematu pakasega korralikult! Ärgu tulgu meie energeetikud või sidelased rääkima raskustest jaanuaritormi aegu!

Poliitika katastroofide ajal

Külmalaine ajab kümned miljonid ameeriklased liikuma Mehhiko poole. Illegaalsete põgenikena, kuni hea USA president (Al Gore'i näoga) kustutab lõunanaabri võlad.

Veel üks kena leid: õpilased hangivad penitsilliini vigastatute ravimiseks Vene kaubalaevalt, mis oli kui Lendav Hollandlane kiilunud ei-tea-kuidas Manhattani pilvelõhkujate vahele. Biometeoroloogiliseks mõistatuseks jääb muidugi, kuidas New Yorgi hundid poisse taga ajades 100 miinuspügala juures nii rõõmsalt ringi jooksevad.

Väga õpetlikud on stseenid raamatukogust, kuhu õpilased külmavarju kogunevad. Sooja saamiseks põletatakse trükiseid. Enne peetakse koosolek, millistest raamatutest alustada. Viimaseks otsustatakse jätta piibel, alustada aga Freudist (kui ma õigesti mäletan) – lähtudes viimase laostavast moraalsest mõjust lugejale.

Huvitaval kombel põlesid ses filmis trükitooted ülihästi, oma kogemuste põhjal väidaks küll vastupidist.

Kui tuleb päästev isa, kes imekombel leiab poja lumisest hiigellinnast üles, on lapsed küdeva kamina ees mõnusalt tukkumas. Peagi hakkavad saabuma ka kopterid – ilmselt ilm soojenes. Ka mujalt hakkab pääsenuid välja imbuma.

Ilmahirmud

Kõik lõpeb hästi. Dick Cheney näoga president (eelmine hukkus) töötab loodust kaitsta. Jacki perekond saab kokku. Happy hour.

Emmerichi eesmärgiks oli teha hoiatusfilm – ilm huvitab ju kõiki, ning panna poliitikuid mõtlema. See küll õnnestus – Valge Maja esimene reaktsioon oli keelata NASA teadlastel filmi kommenteerimine (varsti see keeld tühistati). Põhjuseks oli arvatavasti Bushi administratsiooni suhtumine Kyoto protokollile.

Kartused osutusid asjatuiks: nii NASA kui ka NOAA teadlased leidsid muuvi olevat läbinisti naljaka. Tegelikult oli filmis ka põnevaid kohti, kus saalis katkes isegi kokakoola lurin ja popkorni matsutamine: siis, kui hundid poiste järel kimasid või kui hiidlaine tüdrukut jälitas.

Tuntud Šveitsis elav klimatoloog Atsumu Ohmura keeldus filmi vaatamast, kui oli selle traileriga tutvunud (filmi traileriks nimetatakse teatavasti lühireklaami, mis peab vaataja kinno tirima) – ajaraiskamine.

Maailma meteoroloogiaorganisatsiooni presidendi Aleksandr Bedritski arvamus: Arktika jää sulamise mõju võib avalduda nii 20 kui ka 100 aasta pärast.

Igal juhul aga ei toimu nn. kiired kliimakatastroofid päevade või tundide jooksul, vaid võtavad aega aastakümneid. Nii et sellist külma- ja veelainet saate näha vaid kinos!

Mida võiks lihtne kinovaataja kõrva taha panna? Esiteks: poliitikud kuulaku hoolega klimatoloogide nõuandeid. Rikkad riigid hoidku suhteid vaesemate maadega – kunagi ei tea, kes kuhu tulevikus kolima peab.

Raamatukogud tuleks ehitada kõrgematele küngastele, siis saab nii uputused kui ka külmaperioodid üle elada.

Kui ikka rahva terves kehas pesitseb terve vaim, siis pole talle ohtlikud ei 100kraadine pakane ega muud ilmahirmud.